

کمک بهیاری

گرم آرنده :

سازمان نظام پرستاری جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: شمسی، شمس الدین، ۱۳۳۳-

عنوان و نام پدیدآور: کمک بهیاری/گردآورنده: سازمان نظام پرستاری جمهوری اسلامی ایران.

مشخصات نشر: تهران: سازمان نظام پرستاری جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۴۲۵ص.

شابک: ۶-۰۰-۶۷۸۱-۶۰۰-۹۷۸-۲۵۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: ویراست قبلی کتاب حاضر با عنوان «کمک پرستاری (کمک بهیاری)» در سال ۹۳۱ توسط همین ناشر با

همکاری انتشارات سالمی به چاپ رسیده است.

عنوان دیگر: کمک پرستاری (کمک بهیاری).

موضوع: بهیاران

موضوع: بیماران - پرستاری و مراقبت

شناسه افزوده: میرزاییگی، غضنفر، ۱۳۴۷-

شناسه افزوده: مصطفوی، مبدال، حبی، انتشارات، ۱۳۴۵ -

شناسه افزوده: منجمد، زهرا

شناسه افزوده: سالمی، صدیقه، ۱۳۷۷

شناسه افزوده: سازمان نظام پرستاری جمهوری اسلامی ایران

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ RT۸۴/۸ک۸

رده بندی دیویی: ۶۱۰/۷۳۰۶۹۸

شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۶۹۷۰۶

انتشارات سازمان نظام پرستاری
جمهوری اسلامی ایران

کمک بهیاری

عنوان کتاب:

شمس الدین شمسی، غضنفر میرزاییگی، اشرف السادات مصطفوی؛

گردآورندگان:

با همکاری زهرا منجمد و صدیقه سالمی

انتشارات سازمان نظام پرستاری جمهوری اسلامی ایران

ناشر:

صغری احمدی

طراح و صفحه آرا:

نوبت اول، ۱۳۹۶

تاریخ نشر:

۱۵۰۰ جلد

شمارگان:

۱۵۰۰۰۰ ریال

قیمت:

ISBN:978-600-6781-00-6 ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۸۱-۰۰-۶

شابک:

حق چاپ و نشر این کتاب متعلق به سازمان نظام پرستاری جمهوری اسلامی ایران بوده و هرگونه کپی یا نقل مطالب بدون اجازه پیگرد قانونی دارد.

فهرست

صفحه	عنوان
	پیشگفتار
	فصل ۱: مفاهیم اولیه
۱۷	- آشنایی با شغل کمک بهیاری
۱۷	- آشنایی با مراکز ارائه دهند خدمات بهداشتی - درمانی
۲۴	- سلسله مراتب پرستاری
۲۴	- شرح وظایف کمک بهیار
	فصل ۲: اخلاق و ارتباطات
۲۷	- مفهوم اخلاق
۲۷	- اصول اخلاقی دوره‌های مختلف زندگی
۲۹	- طرح تکریم ارباب رجوع
۲۹	- مفاهیم و ویژگی‌های ارتباط
۳۱	- عناصر کلیدی فرآیند ارتباط
۳۱	- اهداف ارتباط
۳۱	- اخلاق در ارتباطات
۳۲	- ارتباط گریزی
۳۲	- فرآیند گوش دادن
۳۳	- سخن گفتن و عوامل موثر بر آن
۳۷	- روش‌های برقراری ارتباط
۳۷	- جریان ارتباط
۳۴	- موانع ارتباط
۳۴	- پیامدهای ناتوانی در برقراری ارتباط
۳۵	- عوامل موثر در ایجاد ارتباط
۳۵	- ویژگی‌های ارتباط سالم
۳۵	- روش‌های بهبود ارتباط
	فصل ۳: پذیرش، انتقال و ترخیص
۳۹	- پذیرش
۴۰	- انتقال بیمار
۴۱	- ترخیص بیمار

فصل ۴: آشنایی مختصر با چند دستگاه بدن

۴۷

- گوش

۴۸

- بینی

۴۸

- پوست

۴۹

- سیستم گردش خون

۵۰

- قلب

۵۲

- دستگاه تنفس

۵۴

- ریه ها

۵۵

- فیزیولوژی نمک

۵۶

- دستگاه گوارش

۵۹

- اعمال دستگاه ادرار

۶۱

- دستگاه ادراری

۶۳

- سیستم عصبی و عضلانی - اسکلت

۶۴

- استخوان های فوقانی

۶۵

- استخوان های تحتانی

فصل ۵: آشنایی با نحوه اندازه گیری علامت های

۶۹

- آشنایی با نحوه اندازه گیری درجه حرارت

۷۰

- آشنایی با نحوه بررسی نبض

۷۲

- آشنایی با نحوه اندازه گیری فشار خون

۷۳

- آشنایی با نحوه بررسی تنفس

فصل ۶: پیشگیری و کنترل عفونت

۷۸

- فرایند عفونت

۸۰

- واکنش بدن به عوامل عفونت

۸۱

- عوامل موثر بر حساسیت فرد به عفونت

۸۱

- منابع رایج عفونت در موسسات بهداشتی

۸۲

- جلوگیری از انتشار عفونت

۸۲

- انواع ایزوله

۸۳

- ایزوله تنفسی

۸۴

- نکات مربوط به ایزوله سلی

۸۴

- ایزوله گوارشی

۸۵

- احتیاطات مربوط به ترشحات

۸۵

- احتیاطات مربوط به خون و مایعات بدن

۸۶

- احتیاطات عمومی مربوط به مایعات بدن

۸۷

- آماده سازی اتاق ایزوله

۸۹

- انتقال بیمار ایزوله

۹۰

- شستن دست ها

۹۲

- شستن دست ها قبل و بعد از انجام روش های استریل

- ۹۳ - پوشیدن و خارج کردن ماسک صورت
- ۹۴ - پوشیدن و خارج کردن گان
- ۹۶ - پوشیدن و خارج کردن دستکش یکبار مصرف
- ۹۷ - ترتیب خارج کردن پوشش های حفاظتی
- ۹۸ - مراقبت و بسته بندی وسایل مصرف شده
- ۱۰۱ - انواع گندزداها
- ۹۹ - گندزدایی
- ۱۰۱ - گندزداهای فیزیکی
- ۱۰۲ - گندزداهای شیمیایی
- ۱۰۵ - گندزداها و پاک کننده ها

فصل ۷: حرکت دادن و تغییر وضعیت بیمار

- ۱۰۹ - حرکت دادن بیمار به بالای تخت
- ۱۱۲ - حرکت دادن بیمار به یک طرف تخت
- ۱۱۳ - غلط اندیدن بیمار به وضعیت پهلو یا به شکم
- ۱۱۵ - غلط اندیدن بیمار در بستن همستر در یک راستا
- ۱۱۷ - کمک به بیمار برای نشستن در تخت
- ۱۱۸ - آموزش به بیمار برای نشستن در تخت به طور مستقل
- ۱۱۹ - کمک به بیمار در راه رفتن
- ۱۲۰ - کمک به بیمار جهت راه رفتن با وسایل کمک
- ۱۲۱ - کمک به بیمار برای قدم زدن با واکر
- ۱۲۳ - آماده کردن بیمار برای راه رفتن با عصای زیر بغل
- ۱۲۴ - کمک به بیمار برای استفاده از عصای زیر بغل
- ۱۲۵ - راه رفتن با یک پا توسط عصای زیر بغل
- ۱۲۶ - راه رفتن با دو پا توسط عصای زیر بغل
- ۱۲۷ - کمک به بیمار برای بالا و پایین رفتن از پله ها با عصا
- ۱۲۸ - انتقال بیمار بین تخت و صندلی چرخدار
- ۱۳۱ - درست کردن برانکارد
- ۱۳۲ - انتقال بیمار به تخت و برانکارد
- ۱۳۳ - وضعیت دادن به بیمار
- ۱۳۳ - قراردادن بیمار در وضعیت نشسته
- ۱۳۵ - قرار دادن بیمار در وضعیت به پشت خوابیده
- ۱۳۷ - قرار دادن بیمار در وضعیت به شکم خوابیده
- ۱۳۸ - قرار دادن بیمار در وضعیت به پهلو خوابیده
- ۱۳۹ - قرار دادن بیمار در وضعیت یک طرفه (به روی شکم)
- ۱۴۱ - ملاحظات مربوط به دوره های مختلف زندگی

فصل ۸: تامین ایمنی بیمار

- ۱۴۵ - جلوگیری از سقوط بیماران
- ۱۴۶ - جلوگیری از آتش سوزی
- ۱۴۷ - جلوگیری از حوادث برق گرفتگی

- ۱۴۸ - استفاده از جلیقه یا ژاکت مهارکننده
- ۱۴۹ - استفاده از مهارکننده کمر
- ۱۵۰ - استفاده از مهارکننده میچ و قوزک پا
- ۱۵۱ - استفاده از دستکش های مهار کننده
- ۱۵۲ - استفاده از مهارکننده های آرنج
- ۱۵۲ - استفاده از مهارکننده در شیرخواران

فصل ۹: اصول مراقبت پایه

- ۱۵۷ - مراقبت معمول صبح
- ۱۵۹ - تراشیدن صورت
- ۱۶۰ - تمیز و کوتاه کردن ناخن
- ۱۶۱ - شست و شو مخصوص دهان
- ۱۶۳ - بهداشت دهان و دندان مصنوعی
- ۱۶۵ - تمیز کردن دندان با نخ دندان
- ۱۶۶ - حمام دادن بیمار
- ۱۷۲ - ماساژ پشت
- ۱۷۴ - مراقبت معمول شب
- ۱۷۵ - کمک به بیمار جهت انجام فراس دین
- ۱۷۶ - درآوردن و پوشانیدن لباس
- ۱۸۰ - درآوردن و پوشانیدن گان
- ۱۸۱ - کمک به پرستار در مراقبت های مربوط به اشغال جراحی
- ۱۸۲ - آماده کردن پوست برای جراحی
- ۱۸۵ - آماده کردن تخت بعد از عمل
- ۱۸۶ - دادن پاشویه در تخت
- ۱۸۷ - تعویض ملافه های تخت اشغال نشده
- ۱۸۹ - تعویض ملافه های تخت اشغال شده (پهلوی به پهلوی)
- ۱۹۱ - تعویض ملافه های تخت اشغال شده (بالا به پایین)
- ۱۹۲ - غذا دادن به بیمار
- ۱۹۵ - آشنایی با نحوه تغذیه از طریق سوند معده
- ۱۹۶ - رفع نیازهای دفعی بیمار
- ۱۹۷ - دادن و گرفتن لوله ادرار
- ۱۹۹ - استفاده از سوند خارجی در مردان
- ۲۰۰ - خالی کردن بگ ادراری بیمار
- ۲۰۲ - دادن و گرفتن لوله توالت در تخت
- ۲۰۸ - آشنایی با انواع تنقیه (انما)
- ۲۰۸ - آشنایی با نحوه استفاده از لوله رکتال

فصل ۱۰: جمع آوری و انتقال نمونه های آزمایشگاهی

- ۲۱۳ - جمع آوری نمونه ادرار کامل از بیماران دارای کنترل ادراری
- ۲۱۴ - جمع آوری نمونه ادرار تمیز جهت کشت
- ۲۱۶ - جمع آوری ادرار در مدت زمانی خاص

- ۲۱۸ - تهیه نمونه ادرار از سیستم درناژ بسته (سوند)
- ۲۱۹ - جمع‌آوری نمونه مدفوع
- ۲۲۰ - انتقال نمونه های آزمایشگاهی

فصل ۱۱: تامین اکسیژن

- ۲۲۵ - تجویز اکسیژن به وسیله سوند دو شاخه بینی
- ۲۲۷ - تجویز اکسیژن به وسیله ماسک

فصل ۱۲: گرما و سرما درمانی

- ۲۳۱ - به کارگیری گرمای خشک (کیف آب گرم)
- ۲۳۲ - به کارگیری گرمای خشک (چراغ گرما)
- ۲۳۳ - حمام نشیمن گرم
- ۲۳۵ - قرار دادن دست یا پا در آب گرم
- ۲۳۷ - کمپرس گرم و مرطوب
- ۲۳۸ - به کارگیری سرمای خشک (کیف یخ)
- ۲۴۰ - کمپرس سرد و مرطوب
- ۲۴۱ - حمام آب ولرم (پاشویه)

فصل ۱۳: تامین نیازهای اساسی بیمار در دورانهای خاص زندگی

- ۲۴۵ - بهداشت مادران و نوزادان
- ۲۴۶ - مراقبت های بهداشتی دوران بارداری
- ۲۴۸ - زایمان
- ۲۴۸ - نوزادی
- ۲۵۱ - هیپوترمی در نوزادان
- ۲۵۳ - نوزاد نارس
- ۲۵۴ - تمیز کردن انکوباتور
- ۲۵۵ - بررسی رفتارهای وابستگی نوزاد و والدین
- ۲۵۷ - تغذیه
- ۲۵۸ - دوران کودکی
- ۲۶۱ - کودک بیمار و نقش مراقبین بهداشتی
- ۲۶۵ - روش های مراقبتی در کودکان
- ۲۶۶ - مراقبت های اولیه بهداشتی از شیرخوارگی تا نوباوگی
- ۲۶۹ - مراقبت های بهداشتی دوره نوپایی
- ۲۷۲ - مراقبت های بهداشتی دوره خردسالی
- ۲۷۲ - مراقبت های بهداشتی دوره نوباوگی
- ۲۷۵ - سالمندی

فصل ۱۴: مراقبت از جسد

فصل ۱۵: کمک های اولیه

- ۲۹۱ - اهداف کمک های اولیه

۲۹۲	- مسئولیت‌های امدادگر
۲۹۲	- کمک‌های اولیه در سوانح بزرگ
۲۹۳	- شیوه ارزیابی در سوانح بزرگ با مصدومین متعدد
۲۹۵	- ایست قلبی - تنفسی
۲۹۶	- مراحل CPR در بزرگسالان با ایست قلبی
۳۰۰	- CPR در کودکان و نوزادان
۳۰۱	- خطاهای شایع هنگام CPR
۳۰۵	- وضعیت بهبود
۳۰۶	- اختلالات تنفسی
۳۰۶	- غرق شدگی
۳۰۷	- خفگی
۳۰۸	- شوک و اختلالات قلبی
۳۱۱	- آنژی صدری و سکته قلبی
۳۱۲	- اختلالات سیستم اعصاب
۳۱۲	- تشنج
۳۱۵	- تب و تشنج
۳۱۵	- صرع
۳۱۷	- صرع در کودکان
۳۱۸	- غش
۳۱۹	- سکته مغزی
۳۲۰	- فوریت در مبتلایان به بیماری قند
۳۲۱	- زخم‌ها
۳۲۲	- انواع زخم‌ها
۳۲۳	- خونریزی شدید خارجی
۳۲۴	- نقاط فشار
۳۲۵	- خونریزی از نقاط خاص
۳۲۵	- زخم‌های مجسمه و سر
۳۲۵	- زخم‌های کف دست
۳۲۶	- زخم‌های اطراف مفصل
۳۲۶	- خونریزی از رگ‌های واریسی
۳۲۷	- زخم‌های شکمی
۳۲۸	- زخم‌های نافذ قفسه سینه
۳۲۹	- صدمات ناشی از تصادفات و سوانح
۳۳۰	- قطع شدن اعضاء
۳۳۱	- اقدامات لازم در زخم‌های بسته
۳۳۱	- له شدگی
۳۳۲	- جسم خارجی در زخم
۳۳۳	- مرور کلی بر انواع خونریزی
۳۳۶	- شکستگی‌ها و صدمات اسکلتی بدن
۳۳۶	- انواع شکستگی‌ها
۳۳۷	- دررفتگی‌ها

۳۳۸	- عوارض شکستگی‌ها
۳۳۹	- رگ به رگ شدن
۳۴۰	- شکستگی لگن خاصره
۳۴۱	- شکستگی مهره‌ها
۳۴۲	- شکستگی صورت و فک
۳۴۳	- آسیب به اندام فوقانی
۳۴۳	- شکستگی استخوان ترقوه
۳۴۴	- دررفتگی شانه
۳۴۵	- شکستگی استخوان بازو
۳۴۵	- شکستگی اطراف آرنج
۳۴۷	- آسیب‌های ساعد، مچ دست
۳۴۷	- شکستگی دندل و فک به سینه
۳۴۸	- آسیب به اندام تحتانی
۳۴۸	- شکستگی ران
۳۴۹	- حمل و انتقال مصدوم
۳۵۰	- حمل توسط یک امدادگر
۳۵۲	- حمل توسط دو امدادگر
۳۵۰	- روش‌های اختصاصی حمل مصدوم
۳۵۴	- اصول حمل با برانکار
۳۵۶	- پانسمان و بانداز
۳۵۷	- قواعد عمومی پانسمان
۳۵۸	- قواعد عمومی بانداز
۳۵۹	- انواع باندها
۳۶۰	- بانداز نواحی مختلف صدمه دیده
۳۶۵	- مسمومیت
۳۶۷	- تشخیص نوع سم
۳۶۹	- مسمومیت‌های گوارشی و خوراکی
۳۶۹	- مسمومیت با فرآورده‌های نفتی
۳۷۰	- مسمومیت با مونوکسیدکربن
۳۷۰	- مسمومیت با الکل
۳۷۱	- مسمومیت با گیاهان سمی
۳۷۱	- مسمومیت‌های پوستی
۳۷۱	- مسمومیت‌های تنفسی
۳۷۲	- انواع عامل عامل شیمیایی مسمومیت را
۳۷۳	- گزیدگی و گاز گرفتگی
۳۷۴	- زنبور گزیدگی
۳۷۵	- عقرب گزیدگی
۳۷۷	- مار گزیدگی
۳۷۸	- گاز گرفتگی توسط انسان یا حیوان
۳۷۹	- آسیب‌های ناشی از عوامل محیطی
۳۷۹	- آسیب‌های گرمایی

۳۸۱	- آسیب‌های سرمائی
۳۸۴	- جسم خارجی در چشم
۳۸۵	- جسم خارجی در بینی
۳۸۵	- جسم خارجی در گوش
۳۸۶	- انواع سوختگی
۳۸۸	- طبقه‌بندی سوختگی‌ها
۳۹۵	- بهداشت اردوگاه‌ها
۳۹۵	- بهداشت محیط در شرایط اضطراری

فصل ۱۶: بهداشت روان

۴۰۱	- ابعاد سلامت روانی
۴۰۳	- چگونگی برخورد با بیمار با اختلالات روانپزشکی
۴۰۴	- چگونگی برخورد با بیماری که در مرحله پرخاشنگری نسبت به خود و دیگران است
۴۰۵	- چگونگی برخورد با بیمار که دچار حملات اضطرابی است
۴۰۶	- چگونگی برخورد با بیماری که دچار افکار خودکشی است
۴۰۶	- چگونگی برخورد با بیمار که دچار سوء مصرف دارو است
۴۰۷	- چگونگی برخورد با بیمار که دچار کم خوری است
۴۰۸	- چگونگی برخورد با بیمار که دچار پر خوری است
۴۰۸	- چگونگی برخورد با بیماری که نیاز به مراقبت الکتروشوک دارد
۴۰۹	- چگونگی برخورد با بیماری که قصد فرار دارد
۴۰۹	- چگونگی مراقبت از بیمار در اتاق بستری

ضمیمه

۴۱۱	- اصطلاحات مورد نیاز در بخش
-----	-----------------------------

منابع

بیشگفتار

توسعه پایدار جوامع مدیون و مرهون سلامت است. حفظ و ارتقای سلامت مدیون نظام سلامت است و نظام سلامت نیز رهبر کارکنان موثر و کارآمد می باشد. برای ارتقای سلامت و حفظ آن در ابتدای امر، نه کارهای بزرگ لازم است و نه تخصص های پیچیده. ای بسا یک مشورت، یک توجه، یک هشدار، یک دقت و یک اقدام به ظاهر ساده از وقوع اتفاقات، حوادث و بحران هایی جلوگیری کند. اما بشر است و انسان، فراموش کاری خطای انسان است و عادت به بعضی روش های زندگی یا رژیم های غذایی جزو ذات اوست و اگر به این موضوع عدم اطلاع، عدم توجه و بعضی ساده انگاری ها را نیز بیافزاییم، بهانه ای می شود برای اینکه بالاتر از مشی های پر و پا قرصی را برای بیمارستان های کشور شاهد باشیم. دعای ما پرستاران این است «به روزی برسیم تا هر ماه و هر سال از عدد تخت های بیمارستانی و بیمارستان ها کاسته شود» اما فعلاً ما بهانه داریم مرحله قرار نداریم و شاهدیم که تلفات جاده ای، بیماری های قلبی و عروقی، سرطان ها و ... تعداد زیادی از هموطنان ما را اگر به کام مرگ نکشاند آنها را بر تخت های بیمارستانی بستری می کند. در بیمارستان ها نیز خدماتی که باید به مردم ارائه شود در سطوح مختلف قابل دسته بندی است. خدمات پرستاری اولیه، عمومی، تخصصی و مدیریتی، خدمات پزشکی و خدمات اداری و پشتیبانی که عمده ترین، مهم ترین و اساسی ترین خدمات مربوط به پرستاری می باشد. پزشکان محترم خدماتی را انجام می دهند و ظاهر، همه حربه نام آنها ثبت می شود، اما واقعیت این است که پرستاران سنگ زیرین آسیا می باشند و بدون ارائه خدمات پرستاری مناسب غیر ممکن است که حاذق ترین پزشکان از کار خود نتیجه بگیرند.

در بین خدمات پرستاری نیز، خدمات اولیه پرستاری از اهمیت بالایی برخوردار است که این خدمات توسط قشر محترم و عزیز کمک پرستاران (کمک بهیاران) قابل انجام است.

سازمان نظام پرستاری در ارتباط و تعامل با پرستاران سراسر کشور و کلیه عرصه ها و حیطه های خدمتی اعم از بخش خصوصی، دولتی، تأمین اجتماعی، نیروهای مسلح و ... است. مدتی است شاهد اعتراضات مردمی از یک سو و اعتراضات پرستاری از سوی دیگر می باشد. علت به سرعت بررسی و مشخص شد که مدتی است در تعدادی از بیمارستان های دولتی و غیردولتی، از نیروهای کمک بهیار استفاده نکرده و این امر را به همراهان بیمار واگذار می کنند که به شدت خطرناک و مردود است، چون هم حقوق بیمار پایمال می شود و هم در حالی که تخصصی ترین اعمال جراحی یا پروتکل های درمانی برای بیماران در نظر گرفته می شود، هرگونه مداخله توسط افراد غیر تخصصی، چیزی شبیه به اقدام به قتل بیماران ارزیابی می شود. لذا سازمان به عنوان مدافع مردم و پرستاران موضوع را پی گیری کرد که

این امر نیز ناشی از کمبود منابع علمی، نبود متولی برای آموزش نیرو در این سطح و نیز نبود سیستم های کنترل علمی و ... اعلام گردید. به همین منظور حوزه معاونت فنی این سازمان مأمور شد تا با توجه به نیاز مردم و دقت در منابع علمی و تخصصی سراسر جهان، با عنایت به سطح تخصصی بیمارستان ها در سراسر کشور و نیز فرهنگ ایرانی اسلامیمان، منبعی معتبر، علمی و مرجع تدوین و منتشر نماید که به فضل الهی اکنون نتیجه این زحمات پیش روی شماست. امیدواریم، انسان های پاک سرشت خدوم و فرشته خویی نیز با پذیرش این مسئولیت به عرصه خدمت رسانی به بیماران پیوندند و با استفاده از این منابع خدمات شایسته ای به مردم ارائه دهند.

در پایان از تمام کسانی که به هر نحوی در شکل گیری این اثر ارزشمند قلمی زده اند یا قدمی برداشته اند قدردانی و تشکر می شود و از همکار دلسوز و ارجمندم سرکار خانم سالمی نیز که خود از پیشکسنان عرصه پرستاری کشور بوده و محوریت این پروژه ارزنده را به عهده دارند قدردانی و تشکر می کنم.